

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 150/03-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2003 prerokoval prijatú sťažnosť P. K., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. O. Š., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 36/93 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 36/93 porušil právo P. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 36/93 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. P. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. P. K. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisícdivesto slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť advokátovi JUDr. O. Š. na jeho účet do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. augusta 2003 doručená sťažnosť P. K., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. O. Š., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 36/93.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 150/03-11 z 27. augusta 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na ďalšie konanie.

Tak sťažovateľ v podanej sťažnosti, ako aj okresný súd vo svojom vyjadrení z 22. septembra 2003 súhlasili s tým, aby ústavný súd v zmysle § 30 ods. 2 zákona

o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania. Keďže podľa názoru ústavného súdu od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, posudzoval ju ústavný súd na základe obsahu spisu.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil, že nekonaním okresného súdu v právnej veci vedenej pod sp. zn. 19 C 36/93 došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Žiada prikázať okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočného odkladu, požaduje priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Sťažovateľ ešte 22. marca 1990 podal proti Stavebnému bytovému družstvu Košice II (ďalej len „žalovaný“) žalobu o priznanie zľavy z nájomného za užívanie bytu a z ďalších služieb spojených s nájmom bytu, a to v rozsahu 50 %. Hoci v priebehu rokov 1990 až 1997 bolo niekoľko pojednávaní, okresný súd vydal rozsudok č. k. 19 C 36/93-49 až 25. novembra 1997 napriek skutočnosti, že znalecký posudok bol vypracovaný v roku 1993. Sťažovateľ sa proti rozsudku okresného súdu odvolal a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Co 311/99 z 18. februára 2000 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Keďže konanie na okresnom súde už opäť trvá tretí rok a prvý termín pojednávania bol určený na 24. apríl 2003, pričom bol zrušený, sťažovateľ v zmysle príslušných ustanovení podal sťažnosť 26. júna 2003 predsedovi okresného súdu na prietahy v konaní.

Podľa názoru sťažovateľa v jeho veci vznikli prietahy spôsobené dlhotrvajúcim rozhodovaním vo veci samej, pričom je možné predpokladať, že právo priznané v súdnom konaní po dlhšom čase už nebude možné efektívne vymáhať a dosiahnuť tak zavŕšenie nastolenia spravodlivosti, a to napríklad v dôsledku nemajetnosti žalovaného, prípadne zániku jeho existencie. Navyše prietahy bránia sťažovateľovi v riadnom užívaní bytu, ktorý je považovaný za byt 1. kategórie v nezávadnom stave. Tým sťažovateľ zdôvodňuje aj požadovanú výšku primeraného odškodnenia.

Sťažovateľ osobitne zdôrazňuje neschopnosť okresného súdu rozhodnúť v merite veci počas troch rokov od rozhodnutia krajského súdu.

Z vyjadrenia predsedu okresného súdu z 22. septembra 2003, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 26. septembra 2003, vyplýva, že sťažovateľ naozaj podal žalobu na bývalom Mestskom súde v Košiciach, ktorý je právnym predchodcom okresného súdu, ešte 22. marca 1990 a pravdou je aj to tvrdenie sťažovateľa, že v konaní došlo k určitým priedňahom.

Predseda okresného súdu však považuje za nutné konštatovať, že priedňahy spôsobil svojím správaním aj sťažovateľ, ktorý sa nezúčastnil pojednávani v dňoch 4. septembra 1990, 30. októbra 1990 a 30. januára 1991, pričom neúčast' ospravedlnil iba na pojednávani 30. októbra 1990. Rovnako bez ospravedlnenia sa sťažovateľ nezúčastnil ani pojednávania určeného na 26. november 2001 (správne má byť 26. november 2002), hoci v sťažnosti poukazuje osobitne na obdobie nečinnosti okresného súdu v období po rozhodnutí krajského súdu.

K dĺžke konania prispela aj jej skutková zložitost', ktorú dokazuje potreba nariadenia znaleckého dokazovania, pričom spis sa nachádzal u znalca od 2. mája 1991 do 7. júla 1993 a bol vrátený až po urgencii zákonného sudcu. Ďalej je potrebné prihliadnúť na skutočnosť, že okresný súd rozhodol rozsudkom z 25. novembra 1997, čo dokazuje, že jeho konanie smerovalo k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Následkom odvolania podaného sťažovateľom a jeho námietky zaujatosti sa spis od 27. augusta 1999 do 21. marca 2000 a od 19. júla 2000 do 19. októbra 2000 nachádzal na krajskom súde, a preto tieto časové úseky nemožno považovať za priedňahy zapríčinené okresným súdom.

Hoci v určitých obdobiach konania skutočne k priedňahom došlo, boli tieto spôsobené sčasti aj samotným sťažovateľom v rozsahu uvedenom vyššie, ako aj neúmerne vysokou zaťaženosťou sudcov okresného súdu vrátane zákonného sudcu v tejto veci, ktorý mal k 31. augustu 2003 celkom 821 nevybavených vecí.

Po tom, ako sťažovateľ namietal u predsedu okresného súdu priet'ahy v konaní, zákonný sudca určil termín pojednávania na 25. september 2003, pričom navyše bude táto vec až do jej právoplatného skončenia sledovaná podpredsedníčkou súdu.

Podľa názoru predsedu okresného súdu požadovaná výška finančného zadost'učinenia je neprimerane vysoká.

Zo stanoviska sťažovateľa zo 17. októbra 2003 doručeného ústavnému súdu 23. októbra 2003 prostredníctvom právneho zástupcu, v ktorom reaguje na vyjadrenie okresného súdu, vyplýva, že sťažovateľ sa pojednávaniu zúčastňoval a tieto boli odročené najmä z dôvodu neprítomnosti žalovaného. Sťažovateľ sa zúčastnil pojednávania určeného na 26. november 2002, avšak toto sa neuskutočnilo pre neprítomnosť zákonného sudcu a žalovaného. Aj z vyjadrenia predsedu okresného súdu je zrejmé, že hoci znalecký posudok bol vypracovaný už v roku 1993, okresný súd vydal rozsudok až v roku 1997. Preto treba vzhľadom na povahu veci považovať rozhodovanie okresného súdu za neprimerane zdĺhavé aj v tomto období. Ďalšou nespornou skutočnosťou je, že krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľa v marci roku 2000 a o jeho námietke zaujatosti zákonného sudcu v novembri 2000. Aj napriek tomu však bolo ďalšie pojednávanie určené až v apríli 2003.

Z vyjadrenia predsedu okresného súdu je jednoznačné, že uznal sťažovateľom namietané priet'ahy a jeho sťažnosť z 2. júla 2003 považoval za dôvodnú. Neúmerná zaťaženosť súdu a veľký počet nevybavených vecí nie sú dôvodmi na ospravedlnenie týchto priet'ahov.

Naopak, u sťažovateľa nemožno zistiť okolnosti, ktoré by zdôvodňovali existujúci zdĺhavý priebeh konania. Práve naopak zákonný sudca vykonával procesné úkony s veľkými časovými odstupmi, pričom pojednávania neboli vedené tak, aby sa na nich mohlo rozhodnúť vo veci samej. Ani predmet konania nie je taký výnimočný, aby uvedené priet'ahy odôvodňoval. Priet'ahy v konaní bránia sťažovateľovi v riadnom užívaní bytu, ktorý je považovaný stále za byt I. kategórie, pričom sťažovateľ je nútený počas celej doby

platiť plné nájomné, hoci byt v nezávadnom stave nie je. Preto právna neistota sťažovateľa, bude trvať až do právoplatného skončenia veci, pričom sťažovateľ si nemôže dovoliť, aby sám realizoval potrebné úpravy a opravy v byte, hoci aj na vlastné náklady, lebo by tým zmaril preukázanie svojho nároku. To sú ďalšie dôvody, pre ktoré považuje požadované odškodnenie za primerané.

Z dôvodu náhrady trov právneho zastúpenia advokátom požaduje sťažovateľ celkom čiastku 15 112 Sk, a to za štyri úkony právnych služieb a štyri režijné paušály.

II.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 36/93 zistil ústavný súd nasledovné podstatné skutočnosti.

Dňa 22. marca 1990 bola doručená žaloba sťažovateľa proti žalovanému (ďalej len „žalovaný“) na 50 % zníženie úhrady za užívanie bytu a za služby s ním spojené v Košiciach na T. ul. č. 15. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 19 C 409/90.

Dňa 23. marca 1990 bol daný pokyn na doručenie žaloby žalovanému.

Dňa 4. mája 1990 bolo nariadené pojednávanie na 27. jún 1990.

Zo zápisnice o pojednávaní z 27. júna 1990 vyplýva, že prítomný bol iba sťažovateľ, žalovaný svoju neúčast' ospravedlnil, pričom pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 2. júla 1990 bol nariadený termín pojednávania na 4. september 1990.

Zo zápisnice o pojednávaní zo 4. septembra 1990 vyplýva, že nikto nebol prítomný, pričom podľa relácie poštového doručovateľa bol sťažovateľ v zahraničí. Pojednávanie bolo odročené na neurčito.

Dňa 7. septembra 1990 bolo nariadené pojednávanie na 30. október 1990, avšak podaním právneho zástupcu sťažovateľa z 2. októbra 1990 bolo požiadané, aby sa pojednávanie určené na 30. október 1990 odročilo vzhľadom na služobnú cestu sťažovateľa do zahraničia najmenej na 3 mesiace. Pre túto skutočnosť zo zápisnice o pojednávaní z 30. októbra 1990 vyplýva odročenie pojednávania na neurčito.

Dňa 15. januára 1991 bolo nariadené pojednávanie na 30. január 1991.

Zo zápisnice o pojednávání z 30. januára 1991 vyplýva, že pre neúčast' sťažovateľa, u ktorého predvolanie na pojednávanie bolo uložené na pošte, bolo pojednávanie odročené na 26. marec 1991.

Zo zápisnice o pojednávání z 26. marca 1991 vyplýva, že účastníci a ich zástupcovia boli prítomní. Zástupca sťažovateľa trval na žalobe. Zástupca žalovaného uviedol, že vady vyskytujúce sa v byte neoprávňujú priznanie 50 % zľavy, a preto navrhuje znalecké dokazovanie. Bol vypočutý sťažovateľ, ktorý popísal nedostatky v byte, pre ktoré zľavu požaduje. Pojednávanie bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením sp. zn. 19 C 409/90 z 28. marca 1991 bolo nariadené znalecké dokazovanie s tým, že posudok mal byť podaný v lehote 30 dní od doručenia.

Dňa 6. novembra 1991 bolo urgované u znalca podanie posudku a vrátenie spisu. Na tomto prípise popri doterajšej sp. zn. 19 C 409/90 je uvedená aj nová sp. zn. 19 C 36/93.

Dňa 7. júla 1993 znalec doručil znalecký posudok spolu s vyúčtovaním znalečného.

Dňa 25. augusta 1993 bol daný pokyn doručiť znalecký posudok účastníkom s možnosťou sa k nemu vyjadriť.

Dňa 16. septembra 1993 podal proti znaleckému posudku námietky sťažovateľ.

Dňa 23. septembra 1993 bol daný pokyn doručiť námietky sťažovateľa žalovanému.

Uznesením sp. zn. 19 C 36/93 z 22. novembra 1993 bolo rozhodnuté o znalečnom.

Dňa 29. marca 1994 bolo nariadené pojednávanie na 9. jún 1994.

Pojednávanie konané 9. júna 1994 bolo odročené na neurčito za účelom predvolania a vypočutia znalca.

Dňa 12. júla 1994 bolo nariadené pojednávanie na 17. október 1994.

Zo zápisnice o pojednávání zo 17. októbra 1994 vyplýva, že bol vypočutý znalec, ktorý v plnom rozsahu zotrval na znaleckom posudku. Sťažovateľ navrhol pozvať svedka M., za účelom čoho bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Dňa 26. januára 1995 bolo nariadené pojednávanie na 6. apríl 1995.

Zo zápisnice o pojednávání zo 6. apríla 1995 vyplýva, že bol vypočutý svedok M. Pojednávanie bolo odročené na 11. apríl 1995 bez uvedenia konkrétneho dôvodu.

Zo zápisnice o pojednávání z 11. apríla 1995 vyplýva, že sťažovateľ trval na žalobe a námietkach proti znaleckému posudku, pričom pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia znaleckého dokazovania.

Dňa 2. apríla 1997 bol určený termín pojednávania na 22. apríl 1997.

Zo zápisnice o pojednávani z 22. apríla 1997 vyplýva, že vzhľadom na ospravedlnenú neúčast' žalovaného bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Dňa 17. septembra 1997 bol určený termín pojednávania na 21. október 1997.

Zo zápisnice o pojednávani z 21. októbra 1997 vyplýva, že pre neúčast' žalovaného, u ktorého bolo predvolanie na pojednávanie vykázané a ktorý neúčast' neospravedlnil a o odročenie pojednávania nepožiadal, bolo pojednávanie odročené na 20. november 1997.

Zo zápisnice o pojednávani z 20. novembra 1997 vyplýva, že účastníci trvali na svojich prednesoch, ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania nemali a pojednávanie bolo odročené za účelom vyhlásenia rozhodnutia na 25. november 1997.

Zo zápisnice o pojednávani z 25. novembra 1997 vyplýva, že bol vyhlásený rozsudok, ktorým bola žaloba s'ťažovateľa zamietnutá. Písomné vyhotovenie rozsudku prevzal s'ťažovateľ 5. februára 1998 a žalovaný 3. februára 1998.

Dňa 17. februára 1998 podal s'ťažovateľ odvolanie.

Dňa 20. februára 1998 bol daný pokyn doručiť odvolanie žalovanému na vyjadrenie v 15-dňovej lehote.

Dňa 30. marca 1998 bol s'ťažovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku z odvolania.

Dňa 31. marca 1998 bolo doručené vyjadrenie žalovaného k odvolaniu s'ťažovateľa.

Dňa 24. apríla 1998 bol daný pokyn doručiť vyjadrenie žalovaného s'ťažovateľovi.

Dňa 23. augusta 1999 bol daný pokyn predložiť spis krajskému súdu. Spis došiel krajskému súdu 27. augusta 1999.

Uznesením krajského súdu č. k. 13 Co 311/99-71 z 18. februára 2000 bol zrušený rozsudok z 25. novembra 1997 a vec vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru krajského súdu je potrebné, aby s'ťažovateľ presne označil závady, na základe ktorých žiada priznať zľavu, a aby preukázal, kedy ich oznámil žalovanému. Len potom bude možné posúdiť, či ide o závady podstatným spôsobom alebo po dlhšiu dobu zhoršujúce užívanie bytu. Spis sa vrátil z krajského súdu 21. marca 2000.

Dňa 24. marca 2000 bol daný pokyn doručiť uznesenie krajského súdu účastníkom.

Dňa 10. apríla 2000 bol s'ťažovateľ vyzvaný na presné označenie závad v zmysle uznesenia krajského súdu. S'ťažovateľ výzvu prevzal 2. mája 2000.

Dňa 19. apríla 2000 (teda ešte pred výzvou) došlo podanie sťažovateľa so špecifikáciou závad.

Dňa 26. apríla 2000 bol daný pokyn doručiť podanie sťažovateľa žalovanému.

Dňa 5. mája 2000 došla sťažovateľova námietka zaujatosti zákonného sudcu. Z jej obsahu vyplýva, že sudca nekoná kvalifikovane a so znalosťou veci, čo má za následok značné prieťahy.

Dňa 17. mája 2000 došlo stanovisko žalovaného vo veci samej.

Dňa 17. júla 2000 sa zákonný sudca vyjadril k námietke zaujatosti v tom zmysle, že sťažovateľa nepozná a zaujatým sa necíti. Spis bol predložený krajskému súdu 19. júla 2000.

Uznesením krajského súdu č. k. 16 Nc 29/00-83 z 31. júla 2000 bolo vyslovené, že zákonný sudca nie je vylúčený.

Spis sa vrátil z krajského súdu 19. októbra 2000.

Dňa 24. októbra 2000 bol daný pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom.

Dňa 21. júna 2001 predložil sťažovateľ písomné dôkazy na preukázanie požadovaných nárokov.

Dňa 27. júna 2001 bol daný pokyn doručiť podanie sťažovateľa žalovanému.

Dňa 22. októbra 2002 bol určený termín pojednávania na 26. november 2002.

Zo zápisnice o pojednávaní z 26. novembra 2002 vyplýva, že vzhľadom na neospravedlненú neúčast' účastníkov, ktorí boli riadne predvolaní, bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Dňa 10. marca 2003 bol určený termín pojednávania na 24. apríl 2003.

Dňa 14. apríla 2003 ospravedlnila právna zástupkyňa žalovaného neúčast' na pojednávaní určenom na 24. apríl 2003 z dôvodu kúpeľnej liečby.

Zo zápisnice o pojednávaní z 24. apríla 2003 vyplýva, že sťažovateľ predložil fotografické dôkazy, pričom pojednávanie bolo za účelom vypočutia žalovaného odročené na neurčito.

Dňa 7. júla 2003 bol určený termín pojednávania na 25. september 2003.

Dňa 24. septembra 2003 bolo doručené stanovisko žalovaného vo veci samej s pripojením listinných dôkazov.

Zo zápisnice o pojednávání z 25. septembra 2003 vyplýva, že sťažovateľ trval na podanej žalobe a bližšie špecifikoval namietané závady. Pojednávanie bolo odročené za účelom vykonania ohliadky na mieste samom 15. októbra 2003.

III.

1. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (ods. 1). Ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody, a ak porušenie týchto práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal (ods. 2). Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (ods. 3).

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom.

Keďže zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť dňom 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej účinnosti, nemal ústavný súd oprávnenie konať a rozhodovať o porušení práv sťažovateľa pred týmto dňom. Ústavný súd sa preto zaoberal posudzovaním jeho sťažnosti najmä v nasledujúcom období a pri rozhodovaní prihliadal výlučne na skutočnosti zistené po 15. februári 1993. Popri tom však zároveň prihliadol na celkovú doterajšiu dobu trvania konania od podania žaloby (mutatis mutandis I. ÚS 3/97, I. ÚS 108/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

2. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, a preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra Súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Súd) prihliada pritom aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, resp. M. v. Slovenská republika, rozsudok Súdu z 12. novembra 2002). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Vzhľadom na vyššie vymedzený rozsah prieskumnej právomoci ústavného súdu v tejto veci ústavný súd konštatuje, že tak pri posudzovaní správania sťažovateľa, ako aj pri posudzovaní postupu okresného súdu sa zaoberá iba obdobím od 15. februára 1993.

2.1. Predmetom konania na okresnom súde je rozhodovanie o žalobe na priznanie zľavy z nájomného a zo služieb súvisiacich s nájomom bytu v súvislosti s tvrdenými vadami.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno predmetnú vec aj s prihliadnutím na okresným súdom uvádzanú skutkovú náročnosť považovať za skutkovo a právne takú náročnú, že by odôvodňovala doterajšiu dĺžku konania.

2.2. Pokiaľ ide o postup sťažovateľa, tento sa 26. novembra 2002 bez ospravedlnenia nezúčastnil pojednávania (rovnako ako žalovaný), hoci bol riadne predvolaný (rovnako ako žalovaný), a preto bolo pojednávanie aj zavinením sťažovateľa odročené na neurčito. Termín ďalšieho pojednávania bol určený na 24. apríl 2003. Ide o obdobie piatich mesiacov, počas ktorých zaviniť priet'ahy popri žalovanom aj samotný sťažovateľ. Iné priet'ahy zo strany sťažovateľa ústavný súd nezistil, pričom, ako to vyplýva z vyššie uvedeného, sa nezaoberal námietkami predsedu okresného súdu proti správaniu sťažovateľa pred 15. februárom 1993.

2.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že konanie v predmetnej veci trvá bez jej právoplatného rozhodnutia už viac ako trinásť a pol roka, z toho v skúmanom období od 15. februára 1993 viac ako desať a pol roka.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených písomných dokumentov, z obsahu súdneho spisu okresného súdu a zo stanovísk účastníkov konania ústavný súd konštatoval zbytočné priet'ahy v konaní spôsobené okresným súdom, ktorý nevykonal žiadne úkony (resp. úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej) v období:

- od 15. februára 1993, keď nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde, do 7. júla 1993, keď bol vrátený po urgencii spis od znalca spolu s podaným znaleckým posudkom. Ide o obdobie piatich mesiacov, ktoré by ústavný súd za bežných okolností neuznal za zbytočný priet'ah porušujúci označené základné práva sťažovateľa. Tento prípad je však osobitý tým, že znalcovi bol spis odoslaný ešte 30. apríla 1991 s pokynom podať znalecký posudok do tridsiatich dní a hoci 6. novembra 1991 zákonný sudca urgoval podanie posudku a vrátenie spisu, došlo k tomu až 7. júla 1993. Preto pri celkovom posúdení

obdobia, počas ktorého bol okresný súd nečinný, bolo treba týchto päť mesiacov považovať za zbytočné priet'ahy;

- od 11. apríla 1995, keď bolo odročené pojednávanie za účelom doplnenia znaleckého dokazovania, do 2. apríla 1997, keď bol určený termín ďalšieho pojednávania na 22. apríl 1997, t. j. v rozsahu dvadsiatich troch mesiacov;

- od 24. apríla 1998, keď bol daný pokyn doručiť vyjadrenie žalovaného k odvolaniu sťažovateľovi, do 23. augusta 1999, keď bol daný pokyn predložiť spis krajskému súdu, t. j. v rozsahu šesťnástich mesiacov;

- od 24. októbra 2000, keď bol daný pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu (ktorým bolo vyslovené, že zákonný sudca nie je vylúčený) účastníkom konania, až do 22. októbra 2002, keď bol určený termín ďalšieho pojednávania na 26. november 2002, t. j. v rozsahu dvadsiatich troch mesiacov.

Možno preto napokon konštatovať, že celková doba zbytočných priet'ahov ustálená ústavným súdom je päť rokov a sedem mesiacov.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa tak na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

3. Podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a na skutočnosť, že ani po uplynutí vyše trinásť a pol roka od podania žaloby okresný súd ešte právoplatne nerozhodol, považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal z dôvodu právnej neistoty spôsobenej dĺžkou predmetného konania priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadosťučinenie ako peňažná protihodnota utrpenej nemajetkovej ujmy. Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného práva, najmä však na celkovú dĺžku konania uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v požadovanej výške 100 000 Sk.

5. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia za štyri úkony právnych služieb, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, za písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu, za poradu s klientom presahujúcu jednu hodinu a za podanie stanoviska ústavnému súdu vrátane režijných paušálov v celkovej výške 15 112 Sk.

Podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb č. 163/2002 Z. z. vo veciach zastupovania pred ústavným súdom ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Vzhľadom na uvedené je odmena za jeden úkon právnych služieb 4 270 Sk a režijný paušál ku každému úkonu je 128 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov za tri úkony právnych služieb, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, za podanie sťažnosti ústavnému súdu a za podanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu v sume 13 200 Sk. Vzhľadom na predmet a povahu tohto konania ústavný súd nepovažoval za účelný ďalší požadovaný úkon, a to poradu s klientom presahujúcu jednu hodinu.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

6. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2003